

Karlstad Universitet

Intern miljörevision

Revisionsrapport 2018 (år 1 av 3)
Revision genomförd 29-30 November 2018

Goodpoint AB

Revisionsdatum: 29-30 November 2018

Revisorer från Goodpoint: Hanna Cedervall, Gabriella Silfwerbrand

Revisionskriterier: SFS 2009:907 (Förordning om miljöledning i statliga myndigheter)

Sammanfattning

Goodpoint AB fick i uppdrag att skapa en treårig revisionsplan för revision samt genomföra internrevision av Karlstad Universitets miljöledningssystem som ska leva upp till samtliga krav i SFS 2009:907 (Förordning om miljöledning i statliga myndigheter). Revisionsplanen sträcker sig från 2018-2020.

Den 29-30 November 2018 genomfördes den första revisionen av tre inom ramen för den interna miljörevisionsplanen. Under denna första revisionscykel reviderades universitetsledningen och fakulteten för samhällsvetenskap och humaniora samt tre av de institutioner som hör till fakulteten; Institutionen för konstnärliga studier, Institutionen för Geografi, Medier och Kommunikation samt Handelshögskolan.

Under revisionen identifierades 10 positiva iakttagelser, 13 observationer och 16 avvikelser.

För observationer bör Karlstad Universitet (KAU) ta ställning till huruvida de kommer att agera på observationen eller inte och vilka åtgärder de i sådana fall planerar att vidta. Karlstad Universitet ska hantera avvikelser i form av att skapa en åtgärdsplan för att korrigera avvikelserna. Uppföljning och utvärdering av effekten av de implementerade åtgärderna ska genomföras. Senast vid nästa revisionstillfälle 2019 ska avvikelserna vara åtgärdade.

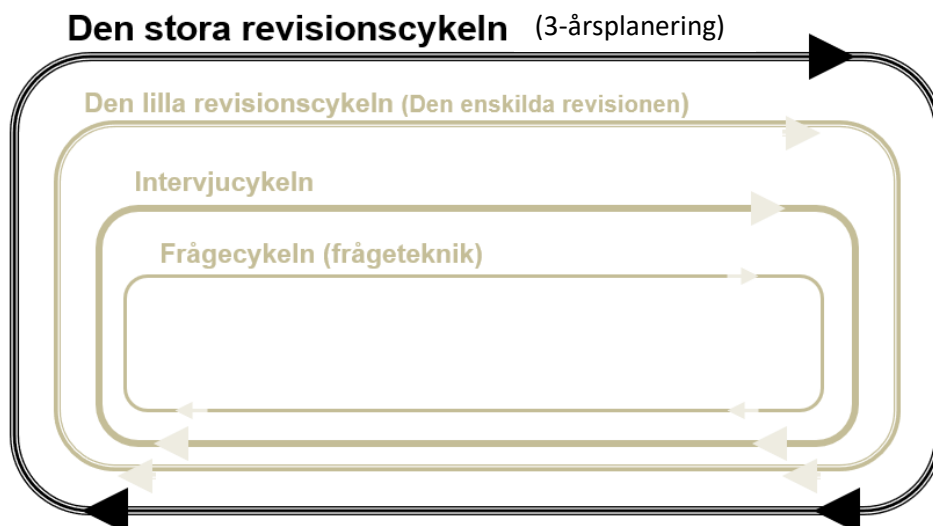
Intern miljörevisionsplan Karlstad Universitet 2018-2020

Intern miljörevisionsplan upprättas mot kraven i SFS 2009:907 (Förordning om miljöledning i statliga myndigheter). Denna förordning trädde i kraft 2010

Om Karlstad Universitet

Karlstad Universitet är en statlig myndighet som bedriver utbildning. Enligt förordningen ska Karlstad Universitet ha ett miljöledningssystem, och omfattas inte av undantag för förenklat miljöledningssystem. Karlstad Universitet tog fram en miljöutredning enligt kraven i SFS 2009:907 år 2010 samt 2015.

Karlstad Universitet är uppdelat i tre verksamhetsdelar varav två fakulteter och en administrativ avdelning. Den interna revisionsplanen omfattar tre år och varje år ingår en verksamhetsdel i intern miljörevision, se Figur 1 och Tabell 1. Varje revision omfattar samtliga krav i SFS 2009:907. Universitetsledningen revideras varje år angående övergripande ansvar och handlingsplaner. Revisionerna genomförs genom dokumentgranskning, intervjuer samt stickprovskontroller i delar verksamheten.

Figur 1. Bilden illustrerar revisionsplanen uppdelad i cykler.

Tabell 1. Tabellen redogör vilka delar av universitetet som omfattas av revision respektive år.

År 1	År 2	År 3
Universitetsledningen	Universitetsledningen	Universitetsledningen
Fakulteten för humaniora och samhällsvetenskap: 7 Institutioner	Fakulteten för hälsa, natur- och teknikvetenskap: 5 institutioner	Centrala stödfunktioner: 8 avdelningar + Fakultet för lärarutbildningen
Bildverkstad/Framkallning	Biologi/Kemi/Fysik/Miljölaboratorium	Tryckeri

I faktarutan redovisas snabbfakta om Karlstad Universitet (KAU).

Faktaruta 1. Kortfakta om Karlstad Universitet 2018.

Antal anställda 2018: 1243 varav ca 70% undervisar och 30% administrativt arbete

Antal inom forskarutbildning 2018: 250

Antal studenter 2018: 16 000

Syfte med intern miljörevision

Syftet är att genomföra internrevisioner enligt kraven i förordningen om miljöledning i statliga myndigheter. Fokus är ett konsultativt och undersökande angreppssätt där de medverkande i revisionen ökar sin kunskap om miljöledning. Det innebär att revisorerna strävar efter att:

- Utbilda och informera chefer och medarbetare
- Vid behov undersöker hur arbetsmoment utförs, hur en speciell frågeställning hanteras, om befintligt arbetssätt är anpassat för att uppnå miljömålen
- Identifiera behov av att förändra arbetssätt genom att hitta förbättringar

Intern miljörevision 2018 (år 1/3)

Vid interrevisionen 2018 intervjuades följande personer:

- Johan Sterte, rektor
- Anne-Christine Larsson Ljung, Universitetsdirektör
- Dan Guttke, Biträdande universitetsdirektör
- Birgitta McEwan, miljösamordnare
- Patrik Larsson, Dekan för Fakultet för Humaniora och Samhällsvetenskap
- Gunilla Klinteskog, Administrativ chef Fakultet för Humaniora och Samhällsvetenskap fak
- Göran Lindskog, Proprefekt Institutionen för konstnärliga studier, ämnet bild
- Christer Clerwall, Prefekt Institutionen för geografi, medier och kommunikation
- Michael Karlsson, Ämnesföreträdare för media- och kommunikationsvetenskap
- Martin Löfgren, Prefekt Handelshögskolan
- Samuel Petros, Programledare företagsekonomi på Handelshögskolan

Följande dokument granskades under revisionstillfället i november 2018:

- Vision 2030, Dnr C2018/313
- Miljöpolicy 2016-2018, Dnr C2016/77
- Miljöpolicy 2019-2021 (remiss) 2018-09-04
- Mötes och resepolicy, Dnr C2017/78
- Miljöutredning 2010
- Miljöutredning 2015
- Miljömål och handlingsplaner 2016-2018, Dnr C2016/77
- Miljömål och handlingsplaner 2019-2021 (remiss) 2018-09-26
- Rapport från intern miljörevision 2012
- Delegationsordning, Dnr C2016/591
- Skriftlig redogörelse för kemikaliehantering i bildlabb skapad inför revisionstillfället
- Kemikalieförteckning över kemikalier tillhörande bildverkstaden
- Redovisning till Naturvårdsverket 2017
- Miljölagförteckning , Bilaga 1 till miljöutredning Karlstad Universitet 2010
- Inkomna svar personalenkät 2010, Bilaga 3 och 4 till miljöutredning Karlstad Universitet 2010

- Sammanställning av vilka program som har integrerat hållbar utveckling utifrån institutionernas verksamhetsberättelser

Iakttagelser internrevision Karlstad Universitet

Positiva iakttagelser

Positiva iakttagelser är aktiviteter eller initiativ som identifierades under revisionstillfället som är goda exempel och därför värda att omnämnas.

1. Ny organisation möjliggör att miljöledningssystemet får högre prioritet och ger bättre förutsättningar för effektivare miljöarbete inom KAU. I den nya organisationen är miljösamordnaren organiserad under Biträdande universitetsdirektör.
2. Remissarbetet med framtagning av ny miljöpolicy och miljömål där fakulteten och Centrala stödfunktioner inbjudits att inkomma med synpunkter på miljöpolicy, miljömål och handlingsplaner skapar goda förutsättningar för att lyckas i arbetet. Detta skapar förutsättningar för engagemang och förankring av miljöpolicy, mål och handlingsplaner.
3. Handelshögskolan har identifierat olika sätt att följa upp integrering av hållbar utveckling i utbildningsprogrammen. Exempelvis ska de följa upp hur många uppsatser inom företagsekonomi som har skrivits som behandlar ämnen inom hållbar utveckling under 2018. Vid intervju med prefekt på Handelshögskolan samt med programledare för företagsekonomi uppger de att uppföljningen kommer göras återkommande årligen. Under intervju med ämnesföreträdare för medie- och kommunikationsvetenskap uppges att likande diskussioner om en kvalitativ uppföljning av integrering av hållbar utveckling i utbildningen har förts inom medie- och kommunikationsvetenskap. Handelshögskolan har även 2018 initierat en enkät som går ut till institutionens studenter gällande jämställdhet och studenternas upplevelse av integrering och implementering av jämställdhet inom utbildningen. År 2019 planeras enkäten gälla andra aspekter inom hållbar utveckling.
4. På fakulteten för humaniora och samhällsvetenskap genomfördes under november 2018 en workshop med syfte att dela goda exempel från de utbildningsprogram som behandlar hållbar utveckling och eller som integrerat lärandemål i utbildningsplanen eller i kursplan. Kartläggning av vilka program som har integrerat hållbar utveckling kommer från en sammanställning av verksamhetsberättelser där företrädare för utbildningsprogrammen fick svara på om hållbar utveckling behandlas i utbildningsprogrammet samt om det finns lärandemål inom hållbar utveckling i utbildningsprogrammet eller i kursplaner. Utkomsten från workshopen kommer att lämnas till utbildningspedagogiska enheten som ansvarar för att utbilda programledare inom hållbar utveckling.
5. Det finns mycket kunskap inom miljöområdet i form av kompetens hos anställda och genom forskning som bedrivs på KAU. För att kunna utnyttja den potentialen ännu mer behöver resurser tillsättas för att inte ta tid/resurser från undervisning och forskning.
6. På Institutionen för geografi, medier och kommunikation pågår diskussioner om att ta fram en metod för att utvärdera värdet av att delta i en konferens kontra miljöpåverkan. Prefekten för institutionen uppger även att medie- och kommunikationsvetenskap samt kulturgeografi har haft ett konferensfritt år för de konferenser som krävt flygresor.

7. Ventilation och belysning är utbytt i Ingesund där musikhögskolan är lokaliserad. Lokalerna i Ingesund ägs av Arvika kommun, KAU var pådrivande i arbetet för utbyte av ventilation och belysningsarmatur till energisnålare LED-belysning.
8. Handelshögskolan har valt att arbeta för att bli ackrediterade enligt AACSB som är en internationell ackreditering för Business schools. Det innebär ett kvalitetsarbete enligt bestämda kriterier och Institutionen Handelshögskolan på KAU har valt hållbar utveckling som ledstjärna. Handelshögskolan har dessutom tagit initiativ till integrering av Principles for Responsible Management Education (PRME) som består av sex principer: Purpose, Values, Method, Research, Partnership och Dialogue. Detta innebär att handelshögskolan behöver rapportera årligen hur de arbetar med ständig förbättring inom dessa sex principer.
9. Flera initiativ att ta upp hållbarhet på personaldagar har gjorts på flera av institutionerna, Handelshögskolan och Institutionen för Geografi, medier och kommunikation. På handelshögskolan bjöds experter in för att föreläsa inom teman på hållbar utveckling och på personaldag på institutionen för Geografi, medier och kommunikation diskuterades hur institutionen ser på och ska förhålla sig till FNs globala mål (agenda 2030).
10. På handelshögskolan finns flera forum (direkta ledningen, programledarråd, institutionsråd, forum där alla administratörer ingår, råd där samtliga studentföreningar är representerade samt Handelshögskolans externa styrelse) att diskutera integrering av hållbar utveckling i utbildningen samt att analysera resultatet av de enkäter som skickades ut 2018 och planeras att skickas ut 2019.

Observationer

Observationer är områden med förbättringspotential som identifierats under revisionstillfället. Dessa iakttagelser är inte att betrakta som avvikelser och behöver inte hanteras så. Däremot bör Karlstad universitet ta ställning till huruvida de kommer att agera på observationen eller inte och vilka åtgärder de i sådana fall planerar att vidta.

1. Ledningsrådet är det forum som miljöfrågan ska tas upp i. Dock saknas systematik för att säkra att frågan kommer på agendan och därmed hanteras under ledningsrådet.
2. Det saknas fastställt arbetssätt för hur miljöfrågor ska beredas och förankras i verksamheten inför att de tas upp i ledningsrådet för beslut. Tematiska rådet lades ner 2017 där behandlades miljöfrågor behandlades tidigare.
3. Det saknas rutiner och systematik kring hur miljöpolicy och miljömål ska kommuniceras och tillgängliggöras och i organisationen.
4. Det saknas fastställda kanaler och mottagare för att eskalera om målen och handlingsplanerna inte kommer att genomföras/uppnås under tidsatt period.
5. Miljömålet gällande inköp är satt till att 90% av antalet upphandlingar ska ställa miljökrav. Detta mål och mätetal anger ingenting om värdet av upphandlingarna. Karlstad bör se över mätetalet för att anpassa mätetalet till avsedd effekt. I detta fall skulle ett mer relevant mätetal vara procent av värdet av upphandlingar som är genomförda med miljökrav.

6. Det råder varierande kännedom hos de anställda på KAU om vilken som är den mest betydande miljöaspekten. För att kunna bedriva miljöarbetet på ett effektivt sätt behöver det vara känt att utbildning är den viktigaste miljöaspekten och som dessutom kan ha en positiv påverkan på miljön.
7. Tydliggör miljösamordnarens roll som expertstöd/resurs tillgänglig för de som utses som ansvariga för att genomföra handlingsplan för att uppnå beslutade miljömål.
8. Det finns möjlighet för Fakulteten humaniora och samhällsvetenskap att kommunicera uppföljning av miljömål på fakultets- och institutionsnivå på personalmöten med syfte att informera hur fortskridandet av miljöarbetet går samt att informera om KAUs miljöarbete. Denna möjlighet var vid revisionstillfället outnyttjad.
9. Se över hur livslängd på främst teknisk utrustning för musikhögskolan kan förlängas i form av exempelvis återanvändningen inom universitetet eller annan utbildningsverksamhet. Musikhögskolans verksamhet kräver den senaste utrustningen för att säkra studenternas färdigheter inom den senaste tekniken inom musikindustrin. Det innebär att utrustningen har långt kvar av sin livslängd när den inte längre anses tillräcklig för Musikhögskolans verksamhet.
10. Rutiner för substitution av farliga kemikalier i bildlabbs saknas.
11. På flera av utbildningsprogrammen finns lärandemål inom hållbarutveckling, exempelvis för ingenjörsprogrammet, mastersprogrammet inom ekonomi på Handelshögskolan och inom kurser om turism och samhällsplanering. Det finns även andra sätt att mäta huruvida hållbar utveckling integreras i utbildningen. Under intervjuerna lyftes risker med att implementera hållbar utveckling som ett lärandemål i samtliga program då detta kan riskera professionens autonomi. Det finns anledning för KAU att kartlägga och undersöka vilka metoder som finns att tillgå för att öka integrationen av hållbar utveckling i utbildningsprogrammet samt vilka sätt som finns att följa upp detta på.
12. Ett sätt att utbyta idéer för hur lärandemål skapas eller andra sätt hur hållbarutveckling kan integreras i utbildningsprogrammen kan vara att identifiera andra utbildningsprogram där det till synes är en större utmaning att integrera hållbar utveckling på ett sätt som är nära relaterat till utbildningen och att samla dessa programansvariga till diskussion i ämnet.
13. Möjlighet finns att få ännu större spridning av Handelshögskolans årliga event Sustainability day där talare från näringslivet medverkar samt workshops på ämnet hållbar utveckling hålls. Eventet är obligatorisk för de studenter som läser kursen Sustainable leadership 15 hp. Eventet är öppet för samtliga studenter på KAU, dock läggs i dagsläget resurserna på att locka studenter från Handelshögskolan. Om resurser skulle tillsättas för att kommunicera och bjuda in andra studenter från KAU kan eventet få ännu fler deltagare vilket ger möjlighet till ökad kunskap inom hållbar utveckling hos studenter på KAU.

Avvikelser

Avvikelser är de brister som identifierats under revisionstillfället där verksamheten inte lever upp till kraven i SFS 2009:907. Dessa avvikelser ska KAU hantera i form av att skapa en åtgärdsplan för att

korrigera avvikelserna. Åtgärdsplanen ska vara baserad på en grundorsaksanalys till avvikelsen. Aktiviteterna i åtgärdsplanen ska vara tidsatta. I åtgärdsplanen ska det även framgå vilka resurser som krävs för att åtgärda avvikelserna samt vilka resurser som finns tillgängliga för genomförande av korrigerande åtgärd. Uppföljning och utvärdering av effekten av de implementerade åtgärderna ska genomföras. Senast vid nästa revisionstillfälle 2019 ska avvikelserna vara åtgärdade.

1. Enligt miljömål Hållbar utveckling i utbildningsprogram i dokument Karlstad Universitets miljömål och handlingsplaner 2016-2018 Dnr C2016/77 anges att 80% av utbildningsprogrammen skall arbeta enligt lärosätets modell för hållbar utveckling i utbildning. Enligt uppgift syftar modellen till hur hållbar utveckling ska integreras i utbildningen. Denna modell är ännu inte framtagna vilket gör att miljömålet inte kan eller har följts upp.
2. Det saknas rutiner för att följa upp integrering av hållbar utveckling i utbildningsprogrammen. Det skiljer sig mellan institutionerna hur de följer upp integrering av hållbar utveckling i utbildningsprogrammen, om det alls sker. En uppföljning sker på central nivå gällande vilka utbildningsprogram som har lärandemål inom hållbarutveckling. Där har det framkommit att lärandemålen uteslutande finns i de program som har **nationella** lärandemål inom hållbar utveckling.
3. Årlig ledningens genomgång med uppföljning av resultat för miljömål har inte genomförts.
4. Utbildning av personal har endast genomförts för chefer. Detta genomfördes 2016. Programledare har ännu inte fått utbildning. Enligt miljömål i dokument Karlstad Universitets miljömål och handlingsplaner 2016-2018 Dnr C2016/77 anges att "utbildning i frågor om miljö och hållbar utveckling för universitetets samtliga chefer och programledare ska genomföras under vårterminen 2016".
5. Det är inte angivet vilka resurser som behövs eller finns till förfogande för genomförande av handlingsplaner för att uppnå miljömål som anges i dokument Karlstad Universitets miljömål och handlingsplaner 2016-2018 Dnr C2016/77.
6. Det saknas rutiner för att hantera förbättringsförslag inom ramarna för miljöledningssystemet. Till exempel genomfördes 2017 av UKÄ (Universitetskanslersämbetet) en granskning av universitets och högskolors arbete med att främja en hållbar utveckling. I sammanställningen framkom flera förbättringsförslag riktade mot Karlstad universitet som enligt uppgift under revisionen inte har hanterats. Inte heller har något beslut fattats för hur dessa förbättringsförslag ska hanteras.
7. Det saknas rutiner för att kommunicera miljömål och miljöpolicy i verksamheten. Det råder varierad kännedom på de institutioner som intervjuades under revisionen om vilka miljömål KAU har antagit. Detta leder till att möjligheterna att uppnå målen försvåras om de inte är kommunicerade och accepterade i samtliga delar av verksamheten.
8. Det saknas systematisk uppdatering av lagförteckning av tillämpliga miljölagar samt dokumentation kring hur lagar och krav ska uppfyllas. Den lagförteckning som finns är en sammanställning i en bilaga till miljöutredningen som genomfördes 2010.

9. Enligt uppgift har ingen lagefterlevnadskontroll av tillämpliga miljölagar genomförts. Lagefterlevnadskontroll bör genomföras årligen.
10. Vid intervju med Institutionen för konstnärliga studier och besök i bildlabb framgår att kunskap saknas om vad som krävs för att uppfylla tillämpbar kemikalielagstiftning.
11. Vid intervju med Institutionen för konstnärliga studier och besök i bildlabb framkom att rutiner för kemikaliehantering inte är förankrad och känd hos samtliga som är berörda (personal och studenter som hanterar dessa kemikalier).
12. I fotolabb och keramikverkstad saknas säkerhetsdatablad där kemikalier används. Säkerhetsdatablad för kemikalier som innebär fara för miljö eller hälsa ska finnas tillgängligt i nära anslutning till där kemikalierna används.
13. Faropiktogram saknas på behållare för blandning av glasyr i keramikverkstad.
14. Invallning av kemikalier för att förhindra att läckage av spill sprids okontrollerat saknas i fotolabb, se Figur 2.

Figur 2. Behållare innehållande kemikalier som innebär fara för hälsa och miljö förvarades utan invallning i fotolabb.

15. Absorbentmaterial för uppsugning av utspillda kemikalier saknas i fotolabb. Vilka absorbentmaterial som är lämpliga anges på säkerhetsdatabladerna under rubrik 6 (åtgärder vid oavsiktliga utsläpp).

16. I ett skåp för förvaring av kemikalier i ett av bildlabben (teckning och måleri) samförvarades aerosoler och flaskor av linolja vilket är brandfarliga vätskor. Aerosolburkar och brandfarliga vätskor får inte samförvaras på grund av brandrisken.